

ecologisch advies

Henk Baptist

aan: College van Beroep voor het bedrijfsleven (Cbb)
digitaal

betreft: BEROEP LNV/NVWA 'School in Bos'

ons kenmerk: m17862

datum: 31 aug 2023

namens: Vereniging Meten=Weten
KvK-nummer 74720295

door: Henk Baptist
Ecologisch Adviesbureau Henk Baptist, KvK 20097249
www.natuurbeschermingswet.nl
henk@natuurbeschermingswet.nl

en door: **correspondentieadres:**
ing. Geert Starre Boom7, KvK nummer 04063297
Gerard ter Borchstraat 51, 7944 GM Meppel
www.boom7.nl, info@boom7.nl
0522-260791

Geachte rechtbank,

De vereniging Meten=Weten (M=W), heeft ons gemachtigd om dit beroepschrift op te stellen tegen het besluit met de volgende kenmerken:

orgaan: Ministerie van Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit/NVWA
datum: 20 juli 2023
kenmerk: 2023-0002480
omschrijving: Beslissing op bezwaar tegen besluit trcnvwa/2022/10462

Samenvatting beroep

M=W verzoekt de rechtbank om de Minister van VWS opdracht te geven om onderzoek te doen om te bezien of het gebruik van bestrijdingsmiddelen op een perceel naast de locatie School in Bos gezondheidsrisico's kan geven voor de leerlingen en vervolgens het voorzorgprincipe toe te passen.

School in Bos is het buitencentrum van Gemeente Den Haag in Wilhelminaoord. Het is een stukje Den Haag in Drenthe, zie <https://schoolinbos.nl/multimedia>.

Procesverloop

Op 30 april 2022 verzonden wij, gemachtigden, aangetekend en ondertekend, een handhavingsverzoek aan de Minister van VWS, gericht op het treffen van een bestuursrechtelijke maatregel om het gebruik van bestrijdingsmiddelen op een aangegeven perceel, beide nabij kwetsbare gebieden te verbieden.

Het handhavingsverzoek is gestuurd aan het Ministerie van VWS als zijnde het verantwoordelijke ministerie voor de volksgezondheid. Wij verwachten derhalve een besluit op ons handhavingsverzoek van dit ministerie.

De NVWA heeft op 23 augustus 2022 een ontvangstbevestiging van het handhavingsverzoek aan VWS gestuurd, gericht aan beide gemachtigden, doch een verkeerd adres gebruikt. Met vertraging is de brief toch in ons bezit gekomen. De brief wekt verwondering.

In de brief van de NVWA wordt gesteld dat de brief aan VWS niet zou zijn ondertekend. Zoals hiervoor is gemeld is de brief ondertekend aan het ministerie van VWS gestuurd. In de brief van de NVWA wordt gesteld dat de brief door M=W is doorgestuurd naar de NVWA. Dit is niet het geval geweest. M=W gaat er steeds van uit dat het handhavingsverzoek door het Ministerie van VWS wordt behandeld. Wel blijkt dat bij telefonisch overleg op 18 augustus 2022 de NVWA een verzoek heeft gedaan om meerdere handhavingsverzoeken aan deze dienst te sturen zodat zij zaken kunnen oppakken. Per email zijn de handhavingsverzoeken gestuurd. De originele handhavingsverzoeken blijken bij versturen van VWS naar NVWA in het ongereede zijn geraakt. Het verbaast M=W niet dat NVWA om advies wordt gevraagd, omdat de taken van VWS en LNV in deze nauw verweven zijn.

Per brief van 12 december 2022 ontvangt M=W van de NVWA, namens de Minister van LNV een besluit dat het handhavingsverzoek van 17 oktober 2022 gericht aan de Minister van VWS is afgewezen.

Ook dit verbaast weer. Er is geen handhavingsverzoek van 17 oktober 2022. Maar kennelijk is het handhavingsverzoek van 30 april 2022 bedoeld. Er komt een antwoord van het Ministerie LNV op een verzoek aan het Ministerie van VWS. De tekst van de brief is ook verwarrend door het gebruik van 'mij' en 'ik', waarmee bedoeld is de Minister van LNV terwijl M=W feitelijk niets met deze minister heeft. Nergens is vermeld, laat staan gemotiveerd, dat de Minister van VWS de behandeling van deze zaak in handen heeft

gelegd van de NVWA.

Per brief van 19 januari 2023 gericht aan de NVWA is pro-forma bezwaar tegen het besluit gemaakt. Per brief van 19 februari 2023 zijn gronden aangevoerd. deze gronden hadden slechts betrekking op onderwerpen die te maken met de landbouwkundige toepassing van pesticiden. M=W verkeerde in de mening dat de gezondheidsaspecten van omwonenden, dus ook deze school, aan de orde zouden komen bij een antwoord van VWS.

Op 20 juli 2023 ontving M=W, nu wel op het juiste adres, echter weer van de NVWA, een beslissing op bezwaar. Echter, wederom met een redactie (ik) alsof het handhavingsverzoek aan de Minister van LNV is gericht. Dit beroep is gericht tegen dit besluit.

De beslissing op bezwaar lijkt gericht op een finale afwerking van het handhavingsverzoek. Echter, de specifieke gezondheidsaspecten van omwonenden komen hierin niet of onvoldoende aan de orde.

Achteraf gezien had M=W in een eerder stadium aan moeten geven dat de afhandeling door de NVWA van het handhavingsverzoek gericht aan VWS niet correct wordt geacht. M=W heeft teveel gekeken naar de inhoudelijke aspecten en dit procedurele aspect uit het oog verloren. Pas bij het opstellen van het beroep blijkt dat LNV een andere gedachtlijn volgt dan M=W en de zaak puur vanuit een landbouwperspectief en niet vanuit een gezondheidsperspectief beziet.

Beroepsgronden

Algemeen

Het primaire handhavingsverzoek verzocht het gebruik van pesticiden op een terrein grenzend aan een perceel waar schoolkinderen activiteiten verrichten te doen minimaliseren of te verbieden met een beroep op het voorzorgsbeginsel, zoals volgt uit de Richtlijn 2009/128/EG.

Er is door de minister van VWS op geen enkele wijze voldaan aan de onderzoeksplicht. De minister heeft het handhavingsverzoek niet zelf in behandeling genomen, maar dit overgelaten aan een dienst van het Ministerie van Landbouw, de NVWA, die dit niet tot taak heeft en niet is geëquipeerd een dergelijk handhavingsverzoek te behandelen.

De alinea's in het bestreden besluit onder het kopje 'algemeen' roept vragen op. Opvallend is dat slechts ernstige effecten op de gezondheid van werknemers wordt genoemd. Dit is symptomatisch voor de LNV benadering. Daar wordt als uitgangspunt genomen dat wanneer de pesticiden niet schadelijk zijn voor de boer, ze ook niet schadelijk zijn voor anderen. Dit uitgangspunt is bewezen onjuist. Naast de boeren lopen ook derden risico en is voor een aantal aandoeningen, bijvoorbeeld de ziekte van Parkinson, bewezen dat er verband bestaat met gebruik van bestrijdingsmiddelen. In ieder geval is daarmee aangetoond dat toegestane middelen niet voldoen aan de eisen gesteld in de toelatingsprocedure, namelijk dat de stoffen geen onmiddellijk of uitgesteld schadelijk effect mogen hebben op de gezondheid van de mens, met inbegrip van kwetsbare groepen, of op die van dieren (artikel 4, Verordening 1107/2009).

Bevoegdheid

M=W had het handhavingsverzoek gericht aan de Minister van VWS en is van mening dat deze minister het verzoek moet behandelen. In het besluit op bezwaar stelt de NVWA dat de Minister van LNV het bevoegd gezag is.

M=W kan zich hier niet mee verenigen. Het verzoek gaat om het in gevaar brengen van de omwonenden, ofwel van de volksgezondheid door het gebruik van bestrijdingsmiddelen.

De NVWA verwijst naar de Verordening (EU) 2017/625. Deze verordening betreft, zoals de titel van deze verordening reeds aangeeft, officiële controles en andere officiële activiteiten die worden uitgevoerd om de toepassing van de levensmiddelen- en diervoederwetgeving en van de voorschriften inzake diergezondheid, dierenwelzijn, plantgezondheid en gewasbeschermingsmiddelen. Er is geen reden te veronderstellen dat de betrokken teler in strijd heeft gehandeld met voorschriften aangaande het gebruik van bestrijdingsmiddelen.

Dit sluit echter niet uit dat door dit gebruik gezondheidsrisico's ontstaan in de nabijheid van percelen waar bestrijdingsmiddelen zijn toegepast.

Het gaat in dit verband niet om het al of niet correct toepassen van de regels over het gebruik van pesticiden, maar over de effecten van dat gebruik. De Nederlandse regels voorzien niet in passende risicobeheersmaatregelen voor een situatie dat schoolkinderen direct naast een perceel waar pesticiden worden toegepast les krijgen en activiteiten ondernemen. De motivering hiervoor is uitgebreid opgenomen in het handhavingsverzoek.

De lidstaat Nederland dient uitvoering te geven aan het gestelde in artikel 12 van de Richtlijn 2009/128/EG. Het door de NVWA naar voren gebrachte artikel 80 Wgb biedt hiertoe een kader, middels "*Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen regels worden gesteld over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen of biociden in specifieke gebieden als bedoeld in artikel 12 van richtlijn 2009/128/EG*". De lidstaat Nederland heeft nagelaten deze regels te stellen.

De ambtenaar die zich voordoeft als de Minister van LNV stelt dat omdat hij is aangewezen als bevoegd gezag ten aanzien van het duurzaam gebruik van pesticiden, hij bevoegd is op het verzoek te beslissen.

Het verzoek heeft betrekking op de bescherming van de gezondheid van mensen, hier in het bijzonder kinderen, en niet op duurzaam gebruik.

Gemachtigde bekruipt de cynische gedachte dat 'deze minister van LNV' het risico van het ziek maken van kinderen als duurzaam gebruik beschouwt. Ja, er komen vast weer nieuwe kinderen.

Toelatingsprocedure

Essentie; de toelatingsprocedure zoals gehanteerd door Ctgb biedt niet de zekerheid dat effecten op natuur en omwonenden uit blijft.

De NVWA merkt in de afwijzing van het bezwaar het volgende op: "*Slechts gewasbeschermingsmiddelen die door de bevoegde autoriteit zijn beoordeeld en toegelaten, mogen in de handel worden gebracht en worden gebruikt. Bij de beoordeling in het kader van de toelating zijn de gewasbeschermingsmiddelen al getoetst op risico's voor de gezondheid van mens en milieu conform de vereisten die voortvloeien uit de Europese regelgeving.*"

M=W is van mening dat de toelatingprocedure ingevolge de Verordening (EG) 1007/2009 te kort schiet en bovendien geen vrijbrief inhoudt om de middelen zonder beperkingen te gebruiken.

Het Ctgb baseert de toelatingsprocedure slechts op de voor hen vastgelegde taken en bevoegdheden in één Europese verordening. De aanvrager voor de toelating levert de benodigde gegevens. Het Ctgb beoordeelt de aangeleverde gegevens, maar vult ze niet aan met eigen gegevens, want Ctgb is geen onderzoeksinstituut. De vraag is hoe compleet de door de fabrikanten aangeleverde gegevens zijn. Er zitten forse hiaten in de beoordelingscriteria.

De bestrijdingsmiddelen worden niet getest op:

1. mengsels en stapeling
2. niet op de cumulatieve effecten van meerdere middelen
3. niet op kinderen en ouderen
4. zijn slechts gericht op kortdurende effecten en
5. beperkt getest op te weinig en bovendien robuuste laboratoriumdieren.

In de toepassingsregels wordt veel aandacht besteed aan driftbeperking waarmee de indruk wordt gewekt dat de bestrijdingsmiddelen op het perceel blijven. Maar inmiddels is bekend dat verdamping en hechting aan stofdeeltjes belangrijke verspreidingsfactoren zijn.

De rechtbank Noord-Nederland heeft in de uitspraak van 12 juni 2023 (ECLI:NL:RBNNE:2023:2333) overwogen dat niet kan worden uitgesloten dat pesticiden een onaanvaardbaar schadelijk effect kunnen hebben op mensen. Op basis van de huidige toelatingseisen en de gebruikte bestrijdingsmethodes kan onvoldoende zekerheid gegeven worden dat deze risico's tot een aanvaardbaar minimum zijn beperkt, terwijl er substantieel onderzoek voorhanden is waaruit blijkt dat er een verband is tussen bestrijdingsmiddelen en ernstige neurologische aandoeningen (zoals Parkinson, Alzheimer en ALS). Het gerechtshof Arnhem-Leeuwarden heeft deze uitspraak weliswaar formeel vernietigd, maar de rechtsgevolgen goeddeels in stand gelaten (ECLI:NL:GHARL:2023:6083).

Het gerechtshof acht het aannemelijk dat op dit moment nog niet goed getest kan worden of het gebruik van een gewasbeschermingsmiddel een verhoogd risico op

neurodegeneratieve ziektes met zich brengt.

In zoverre lijkt het in Verordening EG 1107/2009 en de Wgb neergelegde stelsel van toezicht op de toelating en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen dus onvolkomen te zijn en geen zekerheid te bieden op de afwezigheid van een verhoogd risico op neurodegeneratieve ziekten voor omwonenden. Het voorzorgsbeginsel brengt dan ook mee dat beperkende maatregelen zouden kunnen worden getroffen. Onder punt 3:21 in de uitspraak gaat het gerechtshof uitgebreid in op de oorzaken van de risico's voor omwonenden.

De Minister van LNV vat de uitspraak als volgt samen (kamerbrief 29 augustus 2023):
"In zoverre lijkt het in Verordening EG 1107/2009 en de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden neergelegde stelsel van toezicht op de toelating en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen volgens het Hof onvolkomen te zijn en geen volledige zekerheid te bieden op de afwezigheid van een verhoogd risico op neurodegeneratieve ziekten voor omwonenden. Het voorzorgsbeginsel brengt mee dat daarom zo nodig beperkende maatregelen zouden kunnen worden getroffen."

Hoe dan ook, de conclusie dat de middelen voor de handel en gebruik zijn toegelaten door de Ctgb, is geen garantie dat er geen gezondheidsrisicos zijn.

Direct beroep op het Unierecht

Zoals reeds in het handhavingsverzoek is weergegeven is M=W van mening dat de Richtlijn 2009/128/EG onvoldoende is geïmplementeerd in nationale wetgeving. Het betreft zowel de letter als de geest van de Richtlijn 2009/128/EG.

In artikel 2 van deze richtlijn wordt gewezen op toepassing van het voorzorgsbeginsel bij het beperken of verbieden van het gebruik van pesticiden onder bepaalde omstandigheden of in bepaalde gebieden.

In artikel 12 is opgenomen: *"De lidstaten dragen er zorg voor dat, met inachtneming van de eisen inzake hygiëne, volksgezondheid en biodiversiteit, of van de resultaten van desbetreffende risicobeoordelingen, het gebruik van pesticiden in bepaalde specifieke gebieden wordt geminimaliseerd of verboden. Er worden passende risicobeheersmaatregelen genomen en in eerste instantie worden het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen met een laag risico, zoals omschreven in Verordening (EG) nr. 1107/2009, en biologische bestrijdingsmiddelen overwogen. De bedoelde specifieke gebieden zijn: a) gebieden die door het brede publiek of door kwetsbare groepen, zoals omschreven in artikel 3 van Verordening (EG) nr. 1107/2009, worden gebruikt, zoals parken, openbare tuinen, sport- en recreatieterrainen, schoolterreinen en speelplaatsen, en gebieden in de nabijheid van zorginstellingen;...."*

Dit artikel 12 dient te worden geïnterpreteerd in overeenstemming met de overweging 16. Dit betekent dat de lidstaten het gebruik van pesticiden in bepaalde gebieden moeten minimaliseren of verbieden om te bereiken dat de mensen in de omschreven kwetsbare gebieden worden beschermd.

De bescherming van kwetsbare groepen is een resultaatverplichting.

De resultaten van deze bepaling zijn niet in het nationaal recht opgenomen.

Nu vast staat dat bestrijdingsmiddelen onvermijdbaar tot contaminatie van de nabije en voor sommige stoffen zelf de wijde omgeving leiden, kun niet anders concludeerd worden dan dat dit artikel bindend oplegt dat de nodige maatregelen worden genomen. Als zodanig kan een partij een beroep doen op rechtstreekse werking. Het gebruik van een pesticide op een perceel treft ook het naast gelegen gronden en functies.

Conclusies

Daarom vraagt M=W aan het CBb om te bepalen dat de Minister van VWS onderzoek moet doen en zonodig maatregelen moet nemen om gezondheidsschade aan de schoolkinderen op deze locatie te voorkomen.

Het kan niet zo zijn dat de instelling gedwongen wordt de adviezen van het RIVM op te volgen. Dit houdt in dat wanneer spuitwerkzaamheden worden verricht alle buitenactiviteiten direct moeten worden gestopt, de leerlingen naar binnen moeten en ramen en deuren moeten worden gesloten.

Uit de gegevens van M=W en het RIVM blijkt dat een perceel, afhankelijk van het gebruikte middel, nog geruime tijd blijft nadampen. De school weet niet hoe lang ze het lesprogramma moeten onderbreken.

Het stoort M=W dat het Ministerie van LNV de behandeling van dit soort handhavingsverzoeken aan zich trekt en vervolgens geen aandacht schenkt aan de gezondheidsaspecten van burgers en elk verwijt richting landbouwpaktijken wegredeneert.

Met vriendelijke groet,

ing. Geert Starre, Boom7, gemachtigde

en

Henk Baptist, Ecologische Adviesbureau Henk Baptist

Bijlagen:

- besluit
- machtiging
- statuten
- kvk